

Poštarina plaćena u gotovu

Pojedini broj 1 dinar

Mali Istranin

GOD. IX

SIJEČANJ 1938

BROJ 5

Mala pošta

Marko Mirošav, Daruvar. — Primili smo tvoje lijepo i uredno pismo. Zahvaljujemo Ti na čestitkama i na zagonetkama. Uzvraćamo pozdrave Tebi i svim Tvojim drugovima, našim tamošnjim pretplatnicima. Zagonetke su dobre, te ćemo ih postepeno uvrštavati.

Ivan Tončetić, Split. Vaša je pretplata uvijek bila u redu plaćena i mi Vas nijesmo nikada opominjali. To što jednom ili dvaput u godini prilažemo svakom primjerku čekovnu uplatnicu to je samo zato, da oni, koji nijesu platili, mogu njome poslati novac, a oni koji su već u redu podmirili svoju pretplatu mogu njome naći kojeg novog pretplatnika. Vašoj točnosti svaka čast! Vi ste naš vjerni i revni pretplatnik već punih devet godina i hvala Vam! Lijepo vas pozdravljamo!

Ivan Frulić, Siverić. Ispravili smo naslov i u buduće šaljemo list na Mladena. Knjiga »Za goli život« stoji 20.— dinara, a pretplata na list 12.— dinara. Javi se još kadgod! Bratski Ti pozdrav!

Milan Barišić, Koprivnica. Primili smo Tvoje priloge no nijesu više aktuelni pa ih ne možemo uvrstiti. Jesen je prošla, već je davno zameo snijeg, pa se pjesmu o »Jesenjoj kiši« ne može više uvrstiti. Medutim znaj, da nijednu Tvoju stvar nijesmo bacili kao bezvrijednu. Zdravo!

Flego Marica, Ljubljana. Poslali smo na naručene nam naslove sve dosad izašle brojeve. Lijepo zahvaljujemo i pozdravljamo Vas!

Andrija Ambriović, Dubravei. Poslali smo sve dosad izašle brojeve. Osnovna škola, Radikovei. Isto!

M. Mijatović, Mišulinski Potok. Isto i Vama!

PONOVNO MOLIMO SVE DUŽNIKE, KOJI JOŠ NIJESU POSLALI PRETPLATU, da to svakako odmah učine. Naš je list, zbog nemarnosti i nesavjsnosti mnogih pretplatnika koji su list primali, a nijesu ga godinama plaćali, zapao u težak položaj. Mi nijesmo htjeli nikoga tužiti nego smo otpisali ravnih 108.000.— dinara. Ne podupru li nas rodoljubni pretplatnici, koji ne trebaju ništa drugo učiniti nego samo platiti ono što su dužni, mi ćemo biti prisiljeni da obustavimo daljnje izlaženje lista, koji je pune 32 godine vršio na najizloženijoj točci Hrvatsva i Slavenstva jednu veliku patriotsku ulogu, odgojivši u plemenitoj ljubavi prema rodu i domovini na tisuće požrtvovnih i idealnih rodoljuba.

Bila bi grdna sramota, da sada, kada nam je najpotrebniji, jedno propadne.

Rodoljubi pretplatnici, izvršite samo svoju dužnost! Ne oštećujte nas za onih jadnih 12.— dinara, koliko iznosi pretplata.

MALI ISTRANIN

GOD. IX

ZAGREB, SIJEČANJ ŠK. GOD. 1937/38

BR. 5

Pokora Ive Kapelana

Davno je to bilo, davno, još u ono doba, dok je Mara Jurićeva živjela i trgovala kokošima. Barba Miho stanovao je tada gore u Kapelanima kao podstanar i nije još imao vlastitu kuću. Bio je mlad i upravo se je one godine oženio. Bio bi i zadovoljan, da nije imao zla susjeda, nekog Jivu Kapelana, koji je bio strah i trepet cijelome selu.

Pred njim nije bilo ništa sigurno. Tek što si se okrenuo, već ti je nečeg nestalo, a ti si onda razbijaj glavu, kuda je brze izginulo. Miho, kao najbliži susjed, pogotovo je stradao. I to se je ponavljalo svaki božji dan, dok nije konačno i strpljivome Mihi dozlogrdilo i on odlučio, da se ukloni takovom susjedu.

Skupio svoticu novaca, nešto dobio ženina miraza, a nešto posudio od staroga Matelića i započeo s gradnjom svoje vlastite kućice, na zemljištu u Golešćima, tik uz državnu cestu. Odahnuo je, kad je konačno mogao da se odseli iz Kapelana i teško bi bilo opisati čuvstva, koja je osjetio, kad se uselio u svoju kuću.

Otkako je otišao iz Kapelana, sreća kao da mu se nasmijala; posla je imao dosta, novac mu je upravo curio, tako da si je stao kućicu sve više i više dotjeravati. Pozvao je iz Tinjana stolara, da mu izradi vrata, »ma vrata«, rekao je »da takovih ne bude nideri tud okolo!«

»Ne boj se, Miho«, odvrćao bi mu stolar, »u porečkom kapetanatu ne će biti ljepših«, i moramo priznati, da mu je izradio takova vrata, kakvih doista u cijeloj zapadnoj Istri nije bilo. Bijahu iz teške čvrste hrastovine izdjelana, svakakvim ornamentima iskićena.

Miho se silno ponosio svojom kućom, pa bi nedjeljom, kad bi ljudi prolazili mimo, stao na cestu, naslonio se na ogradu pred kućom, i vikao svojoj Zvani:

»A daj, ženo, ne otvaraj obe vratnice. Zatvori ih, neka se vide vrata, da ljudi gledaju, što je Miho stekao«.

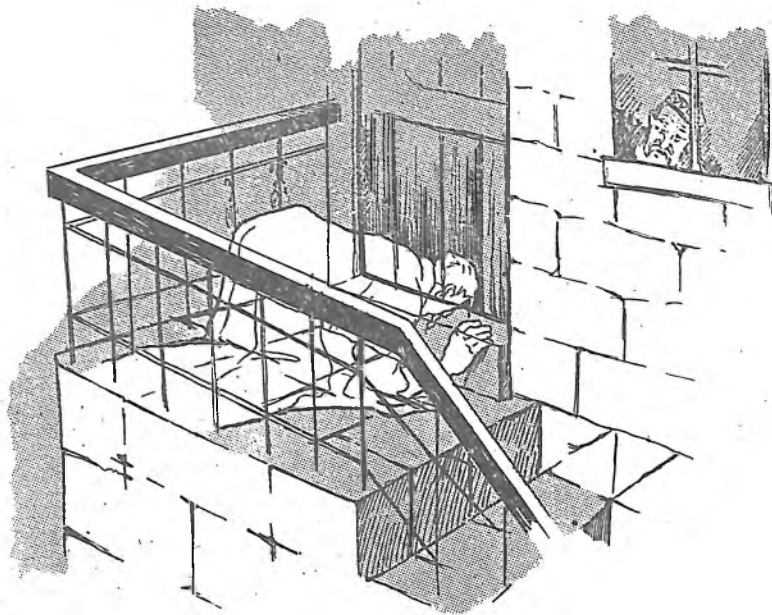
A Zvana bi onda pritvorila vrata, da se ne vide neožbukani zidovi u kuhinji i postavila bi se na »baladur«. Rahoveci, Jurići i Jakići prolazeći mimo, okretali bi se i šaptali:

»Vrag je taj Miho! Još će jedamput da bude gospodin!«

Miho je, sjajući od zadovoljstva, razgledavao kuću sa svih strana i razgovarao s prolaznicima, čas bi zadržao starog Matelića, čas Zvanu iz Jurića i tumačio im, što li će on sve još uraditi, kako će urediti ovo, a kako ono.

Dok se je tako Miho radovao svojoj kući i prekrasnim vratima na njoj, dotle je Jive Kapelan nešto potajno snovao. Mihina izdjelana i izrezuckana vrata o kojima je govorila cijela Baderljanština, nijesu mu dala spavati.

»Koga se vruga toliko diči onaj sirotan svojim vratima? Šta će njemu ona lijepa vrata? Ima dubok podrum, a nema u njem ni kaplje vina, ima visoki tavan, a na njemu ni zrna žita, čemu mu dakle ta krasna vrata, ta njemu bi dostajala jedna ljesa, ili kup trnja, toliko da mu ne ide marva u kuću.

Ili se možda boji, da će mu tko što ukrasti? Hoće, a što? Gole zide, kamen? Ta drugoga ni nema u kući!« — rugao se Jive Kapelan pred drugim seljanima...

Jedne večeri, baš u predvečerje Male Gospojine, hvala joj budi i čast, dakle kad je u Baderni proštenje i najveći crkveni god, spremao se Miho u krevet. Zatvorio je čvrsto kračunom vrata i legao spavati. Njegova je Zvana davno već hrkala, a i on istom što je legao, zaspa ko zaklan. No ne za dugo. Iz prvog ga sna trgne užasna neka lomljava, grmljavina, što li!

»Bim, bum, hrsk, tresk!« udaralo je, sjeklo i bubnjalo po vratima....

»Joh Miho, ča je to za jime Boga?« kriknula je Zvana usplahirena i onako bunovna skočila s postelje, a Miho se

trgne, dohvati što je brže mogao s klina na zidu dvocijevku i pojuri stubama na tavan, da pogleda kroz prozorčić, što se to vani dešava.

No čim je on skočio s kreveta, u jednom je hipu sve utihnulo. Čulo se tek kako netko preskače stepenice, pa bježi preko ceste i Štentovog zida, a kad je Miho provirio kroz prozorak, nije vidio nikoga. Čulo se još samo nekakvo hihotanje, nalik na krikove poplašanih sova. To se smijao Jive Kapelan, čučajući među lozama u Štentovom vrtu i držeći sjekiru pod kaputom...

A Miho se je jadan, sav slomljen, spustio po stubama s tavana i došao do vratiju, koja su sva ispresijecana visjela smrskana na sitne treske. Kad ih je ugledao i opipao onako rasječena, teško ga je zabolilo srce, u grlu ga nešto stisnulo i on zaplače...

Ja o kolike li sramote, pa baš na Svetu Mariju Malu, kad će na tisuće svijeta proći i ogledavati se na kuću mu.

»Jive, Jive, duša ti se ne smirila...«

— — — — —
Din-dan, din-dan, din-diri-dan, kuckalo je zvono na baderskom zvoniku ili da točnije kažemo na onim četirim gredama nasred seoskog trga...

»Komu to zvonite, barba Stipe?« obraćali su se oni najbliži na barba Stipu Pastorčića, koji je, otkako ljudi pamte, bio zvonar u selu, a on im je odgovarao:

»Jive Kapelan, Bog mu dušu pomiluj.«

A malo je mrtvačko zvonce i dalje žalosno pjevalo na baderskom zvoniku i raznosilo s brijega u dolinu glas, da je umro Jive Kapelan.

»Zvana, Zvana, znaš li tko je umro?« dojurio je kući Miho, jedva čekajući, da joj ispriča veliku novost.

»A tko, za ime Božje?«

»Jive Kapelan!«

»Jive? A što ga je to stislo, ta još sam ga jučer vidjela.«

»Što ga je stislo? Ništa, Bog ga je kaznio, ta zar nam ih nije dosta učinio?«

»Doista, više nije mogao!«

»I Bog mu je poslao kap, da oslobodi ljude svih njegovih zala.«

»Znaš Miho, što opažam? Da je upravo danas godina dana, otkako nam je rasjekao vrata. I lani je bilo u samo predvečerje Svete Marije Male, tako da uistinu počinjem vjerovati, da ga je Bog htio kazniti baš radi naših vrata.«

I opet se Miho spremao u krevet.

»Čuješ, Miho, daj da izmolimo jedan očenaš za dušu pokojnoga Jive. Što ćeš, mrtvi su mrtvi, pak Bog ih pomiluj«, ogласi se najedamput Zvana.

Miho se malo začudio tom predlogu Zvaninom, ali se nije usprotivio, nego reče:

»Pa pomolimo se dakle!«

I oni izmoliše jedan očenaš. Upravo bijahu dovršili: »pokoj vječni«, kad li se na vratima začu teško neko stenjanje i uzdisanje.

»Hodi da vidiš, što bi to moglo biti«, reći će Zvana uznemireno, a Miho se brže bolje digne, odšulja se bosonog do prozora, turi glavu i ima šta vidjeti:

Na baladuru klečao je Jive Kapelan bosih nogu, ogrnut bijelom plahtom i cjelivao prag kuće Mihine, uhvativ obim rukama vrata, koja je lanjske godine upravo u to doba noći bio iz jala i zlobe rasjekao.

Kad je ugledao Mihinu glavu na prozoru, trgne se i stane se nečujno povlačiti. Poput bijelog dima samo se skliznuo niz baladur, pa preko ograde na cestu. Tu se rasplinuo. Čas zatim odroni se sa Štentovog zida nekoliko kamena, za znak, da se onuda poput magle, ne ostavljajuć za sobom stopa, povratio na groblje...

To je bila Jivina pokora. Morao je mrtav okajati grijeh svoj na pragu Mihine kuće....

Ernest Radetić

Jurić račundžija

Učitelj veli našem Juriću u školi:

— Neko kupi u trgovca robe za 75 dinara i plati odmah polovicu.

No, Juriću, koliko treba onaj kupac još da plati trgovcu?

Jurić odgovori posve mirno:

— Trebaće još da plati onu drugu polovicu.

Učitelj: Ti si, dakle Juriću, kazao, da tvoj otac imade u toru deset ovaca.

Jurić: Jest, gospodine učitelju!

Učitelj: Dobro. Uzmimo sada, da je jedna ovca preskočila plot i utekla; koliko će ovaca ostati u toru?

Jurić: Nijedna!

Učitelj: Kako nijedna? Ta zar ne znaš računati?

Jurić: Znam ja računati, gospodine, ali ja poznam ovce: ako jedna pobjegne, sve će za njom.

Barba Rike

Kamene kućice

Kako su lijepe kamene kuće! I rijetko je koja mala, sitna. Sve su obično na kat. Pune su zraka i prostora. A ono prostrano ognjište u njima, oko kojeg se kupe djeca, očevi, djedovi i bake, pa pričaju nama mališima priče iz davne prošlosti, o vilama, o Marku Kraljeviću, o vukodlacima i o galijama, što morem plove! Otac puši lulicu, starije sestre pletu ili predu, a mi mlađi slušamo priče majčine i bakine, dok vani na mahove zaurla bura i psi zalaju tko zna zašto, tko zna zbog čega! Kao da se boje onog oblaka što se nad mjesecom začas prošetao.

Otac proviri kroz prozor, a tamo u dvorištu i oko njega sve je mirno i tiho! Ovce, goveda, sve je polijegalo, zadovoljno, bezbrižno! Stabla su već pusta i bez lišća! U selu vlada mir, samo kraj svijetla, koja trepere vidi se da su još ljudi budni i da mala djeca polako jedno za

drugim odlaze na počinak, na odmor, umorna od dnevnog igranja i škole, a uveče ih majčine priče uspavljaju i odnašaju u daleke, lijepe krajeve...

Kako su junačke kamene kuće dok nad njima bura huji, kako su mile i drage kad na prozorima njihovim raste bosiljak, mažurana i drugo cvijeće! I te kamene kuće eto tamo su dolje preko Učke. Još su one tamo! I sad nečija baka priča djeci o prošlosti, kada su usred sela pjevali naši mladići: »Oja nina nena, jabuko rumena!« A danas se tek vidi po koja crna prilika ogrnuta crnim plaštem, bake se samo šeućure i misle kako je crna i duša tim ljudima, tim gavranima, koji odniješe lijepe priče, veselu pjesmu, ali koji kuću i dušu bakinu, kao i ljubav našu za te kamene kućice nikad ne će odnijeti.

Prikodražan.

U Senju

Predvečer, kada već sunce zapada,
Prošećen se rado do vrh fortice,
Kad šuška sve lišće od friške bave
I kad se na spanje spravljaju tice.

Doli, pod manom je široko more
I sve se crljeno-zlatno preliva...
A eno tamo i mali trabakul
Pred portom baš belo-jadro kaliva....

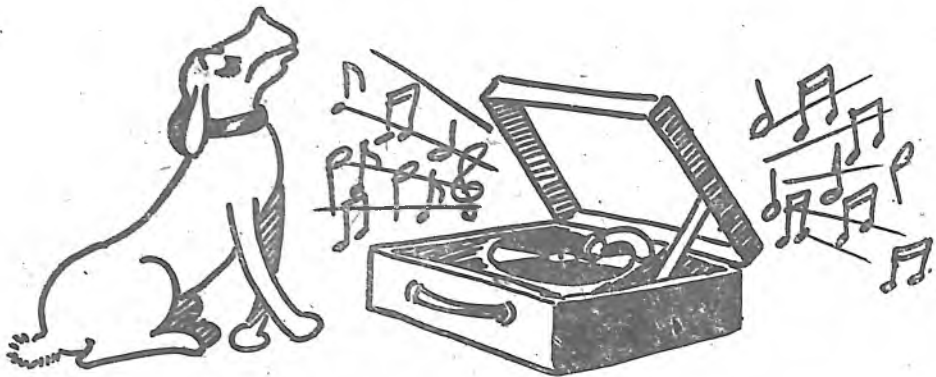
Ma kad se na desno malko okrenen,
Na oko već suza dojde mi bistra,
Jer tamo eno, na noj nam je strani
Naša ispaćena sirota — Istra...

D. T. Vragoba

Suparniku

Hropćeš, kašlješ, stenješ, cviliš
Kakov je to čudan glas?!
Ta naravno! . . . Ne umiješ
Skladno kao pas:
Vau — vau!

Možeš li se ti oglasit
Poput mene svaki čas?
Jest, dakako! . . . Ta sakrij se,
Kad zalaje pas:
Vau — vau!

Gdje ti noge, rep i glava,
I gdje ti je vitak stas?
Ha-ha-ha-ha! . . . Što se čudim?!
Pa ti nijesi — pas!
Vau — vau!

Moj nebore, zalud pjevaš
Alt, sopran, tenor i bas!
Zavijati nikad nećeš
Ljepše nego pas.
Vau — vau!

Šime Fučić

PITALICE

- 1) Ima četiri noge ima i perje, a nije ni ptica ni životinja!
Što je to?
- 2) Četiri brata drže jedan krov.
3. Što je, kad krava pojede ljubicu?
4. Što je crnac, kad pojede švog oca i majku?
5. Kad ga u vis baciš, kao snijeg je bijelo a kad padne dolje, žuto je zacijselo! Što je to?
6. Diže se i pada, a ne miče se s mjesta. Šta je to?

(Odgovor vidi na str. 15)

Nevjera

Neki mišić dotrči do vode i htjede prijeći na drugu stranu, no nije znao kako bi, budući da nije znao plivati. U to se pojavi na površini žaba, a mišić je odmah zamoli za savjet i pomoć. Vragoljasta žaba odluči da se s njim našali, pa mu reče nek priveže svoju nogu o njezinu, a ona da će ga prenijeti tako na drugu obalu. Mišić je poslušao, no kad su stigli do pola bare, zaroni žaba i htjede mišića utopiti. Miš se stade otimati i kopreati. To koprcanje uzmuti vodu i svrati na sebe pozornost rode, koja sleti nad vodu, pograbi mišića, a s njime i žabu i oboje ih slasno proguta, kaznivši tako i nevjernu žabu.

Vuk

Zlotvor stari smjel i drzak,
keseć zube svoje oštre,
zimu čeka čiču, krutu:
stol obilat da mu prostre.

Kada snijeg sve zasipa:
dô i goru, ravan cijelu,
on će tada da s' primakne
bezobzirno našem selu.

Bjesomučno zavijajući,
ljude, blago napadaće;
do čeg' stigne, bez milosti,
sa čoporom svojim klaće.

U noć tamnu, kad će sjever
mahnito i snažno tresti,
u naletu on će jednom,
u torove tad uljesti.

Sve će klati do čeg' stigne,
više nego za glad treba,
ma da znade, u zasjedi,
puška da na njega vrebja.

Ni puške se vuče stari
ništ' ne boji, kad glad mori.
I sa hajkom znade tada
bjesomučno da se bori.

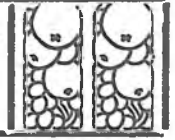
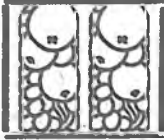
Ljubo Brgić

Rekordi sporosti

Toliko se toga priča o rekordima brzine, koji se danas postizavaju, bilo autom, bilo željeznicom, aeroplanom ili — trčanjem. Zanimljivi su međutim i rekordi sporosti. Evo nekih: puž prevali u jednom satu jedan metar i po; bambusova trstika naraste, u povoljno

godišnje doba, 26 milimetara u satu (to je najveća brzina, kojom rastu biljke), a naši nokti narastu — u 6 dana samo jedan milimetar.

Puž je dakle, rekorder brzine, ako ga usporedimo s drugim još sporijim stvorenjima.

Znate li

da je engleski jezik mješavina njemačkoga, latinskoga i keltskoga jezika,

da bi se iz svile zrakoplova »Hindenburg«, koji je nedavno izgorio u Americi bilo moglo sašiti 9000 odijela.

da je najotrovniji plin fosgen. Od njega stanu pluća krvariti i čovjek se zaduši,

da je prvi šećer bio uvezen u Evropu iz zapadne Indije, a dovezli su ga Arapi,

da velika većina ptica pojede dnevno četiri puta toliko hrane, koliko su same teške.

Ružino ulje, koje se proizvodi na veliko u Bugarskoj, poznato je po cijelom svijetu. Bugari su počeli uzgajati ruže vrlo rano, neki tvrde već u 13 vijeku. Najviše se gaje u Tudža-dolini, koja leži 200 km na istok od Sofije. Ružino ulje je vrlo skupo, što nije ni čudo, ako se uzme u obzir, koliko ruža treba, da se dobije par kapi toga ulja. Ruže nisu svake godine jednake kakvoće. Ako je godina dobra, potrebno je za 1 kg ulja 2000—3000 kg ruža. Ako je loša i 4000—4500 kg. Uzgajaju se crvene i bijele ruže. Grm crvene ruže dosegne visinu 1½—2 metra. Na jednoj grani zna biti do sedam ruža. Grm bijele ruže još je veći, ali njeni cvjetovi ne mirišu tako jako i ugodno. Od njih se pravi bijelo ružino ulje, koje je slabije kakvoće. Ruže drugih boja ne uzgajaju se, jer njihovo ulje — nevjerovatno je, ali istinito! — ne miriše na ružu, nego na đurđicu, rezedu ili ljubičicu.

*

Da od 14 milijun stanovnika naše države ne zna mnogo više od polovice čitati i pisati, to je tužna istina. Zato su osnovne škole kod nas potrebnije od ičega drugoga. Pogledajmo, kako je s time u drugim zemljama. Ima država, u kojima gotovo i nema nepismenih ljudi. To su Njemačka, Švedska, Norveška, Danska, Engleska, Holandija, Švajcarska i Austrija. U drugim zemljama stanje pismenosti nije tako povoljno. Od stanovnika, koji su prešli desetu godinu ne zna čitati i pisati: U Francuskoj 5,9%, u Sjevernoj Americi 6,0%, u Čehoslovačkoj 7,4%, u Belgiji 7,5%, u Estoniji 10,8%, u Mađarskoj 13,0%, u Letonskoj 18,8%, u Italiji 26,8%, u Litvi 32,7%, u Poljskoj 32,7%, u Bugarskoj 39,7% u Španiji 43,0%, u Grčkoj 43,3% u Rusiji 48,7%, u Mexiku (Amerika) 64,9%, u Portugalu 65,2%. u Braziliji (Južna Amerika) 69,1% u Britskoj Indiji 90,6%!

Kunić ide među životinje, koje se nibrže množe. Izračunano je, da bi jedan par kunića u najpovoljnijim životnim prilikama imao za 5 godina četiri milijuna potomaka. U Australiju donijeli su 1875 godine tri para kunića. Oni su se tamo tako dobro snašli, da ih je za tri go-

dine bilo već oko 14 milijuna. Mnogobrojna stada ovaca počela su zbog tih kunića doslovce da gladuju, jer su oni naveliko pasli travu. Prosto su se morali seliti pred kunićima u druge krajeve Australije, gdje te napasti nije bilo. Godine 1900 bilo je u Australiji već oko 100 milijuna kunića. Naravno, da su ih Australci na veliko tamanili, jer su im nanosili mnogo štete. Zanimljivo je, da se čak predlagalo i to, da ih se truje bacilima tifusa. Bacilima tifusa dosada su trovali samo štakore. Ali taj predlog zbog raznih opasnosti nije prihvaćen. Ipak ima Australija, pored štete, od njih i koristi. Tako je godine 1913 samo iz jedne australske države, Novog Južnog Walesa (čitaj: Velsa) izvezeno u inozemstvo 560.000 sanduka smrznutog kunićjeg mesa od 13½ milijuna kunića, Posljednjih godina dolazi u promet iz te države godišnje 15 mil. kunićjih koža.

Najveći gradovi na svijetu jesu: New York sa 9,800.000 stanovnika, London 8,204.000, Tokio 4,987.000, Pariz 4,750.000, Berlin 4,202.000, Chicago 3,376.000, Moskva 2,781.000, Shanghai 2,674.000 (danas ih nakon opustošenja im mnogo manje), Osaka 2,454.000, Leningrad 2,228.000, Buenos Aires 2,149.000, Philadelphia 1,951.000, Beč 1,866.000, Detroit 1,569.000, Kalkuta 1,486.000, Rio de Janeiro 1,469.000, Tientsin 1,389.000, Peiping (Peking) 1,298.000, Sidney 1,256.000, Los Angeles 1,238.000, Varšava 1,178.000, Bombay 1,161.000, Hamburg 1,092.000, Glasgow 1,088.000, Kairo 1,065.000, Melbourne 1,032.000, Rim 1,008.000, Budimpešta 1,006.000, Prag 1,000.000. To su brojke prema popisu pučanstva iz godine 1930. Danas imadu svi ti gradovi sigurno još više stanovnika.

Ptić trbuhozborac. U Australiji živi ptić, kome može zaviditi i najspretniji trbuhozborac. Taj ptić može sjediti na grani tek par koraka udaljen od nas i pjevati, a da nitko od nas ne će ni primijetiti, da to on pjeva. On naime kod pjevanja uopće ne otvara kljun, a kad pjeva pričinja nam se kao da glas dolazi iz najveće daljine. Pjesmu započinje dubokim glasom, što zvuči ko da dolazi iz daljine; što dalje pjeva to više diže glas i čovjeku se pričinja da glas dolazi sve bliže i bliže. Onda mu glas i opet pada, kao da se udaljuje.

Kako brzo lete ptice? Orao i lastavica prevale na sat 45 km, golub listonoša 72 km, a prepelica, kad bi neprestano letjela, preletjela bi 80 km na sat. Još je brži sokol, koji prevale 95 km na sat.

U nas je još dobro. U Kini imade 200 milijuna ljudi, koji ne znaju ni čitati ni pisati.

Nekada se nije putovalo tako udobno kao danas. Kada se je znameniti španjolski moreplovac Magalhaes otputio na put oko svijeta imao je pet lađa sa 234 mornara. Kući se vratila samo jedna lađa. Sam Magalhaes poginuo je na putovanju u boju s urođenicima na otocima Filipinskim.

Najteža tvar na svijetu nije olovo, iako se uvijek kad se hoće nečemu kazati, da je jako teško, kaže da je »teško kao olovo«. Zlato i platina su mnogo teže kovine nego li olovo. Još teži su: tantal, thalium, thorium, wolfram, uran, osmium i iridium. To su najteže i najgušće tvari.

Dječje novine

Put u Ameriku preko sjevernog pola. Sovjetska vlada namjerava urediti redovitu zračnu vezu između Rusije i Amerike koja bi išla preko sjevernog pola. Kako je poznato iz novina Rusi su već uredili na sjevernom polu stanicu za istraživanje vremenskih prilika, pa se tamo nalaze već više mjeseci mnogi učenjaci i letaći. Amerika se zbog toga uzbunila, jer se boji da će Rusi tamo urediti ratnu stanicu, no za sada još nijesu proti tome ništa poduzeli.

Nasukao se parobrod. Amerikanski parobrod »President Hoover« nasukao se nedaleko otoka Formosa u Tihom Oceanu. Putovao je iz Kube na Filipinsko otočje. Na njemu je bilo 380 putnika i 330 mornara. Nesreća se dogodila uslijed tajfuna, strašnog vihara, koji u onim krajevima često hara.

Bijela ploča i crna kreda. Na cijelom svijetu uvedene su bile do sada u školama crne ploče, na kojima se je pisalo bijelom kredom. Najnovija naredba engleskoga ministarstva prosvjete uvodi u škole bijele ploče, na kojima će se pisati crnom kredom. Liječnici naime dokazuju da je crno pismo na bijeloj ploči čitljivije i da ne kvari vid.

Junački dječak ubio krampusa — lopova. U jednom selu u Češkoj otišao je neki gospodin Fuchs sa svojom ženom na Nikolinjsku zabavu. Kod kuće je ostao njihov dvanaestogodišnji sin sam.

Neki lopov vidio je to, pa se obukao kao krampus i došao u kuću.

Dječak misleći da su to veseli mladići pustio je krampusa u kuću, no kad je vidio da je krampus sam, bez svetog Nikole, počeo ga je tjerati van. Krampus se međutim nije dao van, nego je počeo pretraživati ormare a dječaku je zaprijetio, da će ga ubiti ne pokaže li mu, gdje imade njegov otac sakriven novac.

Dječak se nije preplašio. Skočio je u sobu dohvatio pušku i kad ga je tobožnji krampus htio udariti opali u njega hitac, a odmah zatim pobjegne u seosku gostionicu po oca i majku. Kad su se ovi vratili lopov je već bio mrtav.

U Americi su osudili psa i slona. U američkom gradu Blaackport u državi New York tamošnji je sud osudio na smrt ovčarskog psa. Pas se je u vodi igrao s četrnaestogodišnjim dječakom i skakao na njega, pa se dječak utopio. Suci su osudili psa, da mora biti neprestano privezan na lancu sve do 1. rujna 1938. godine. Bude li pas zatečen na ulici svaki stražar ima pravo i dužnost da ga odmah ustrijeli.

Slon Wally u zoološkom vrtu u San Franciscu nosio je na ledima djecu i bio njihov najbolji prijatelj. Međutim se jednom prilikom poplašio zbacio sa sebe dijete i pregazio ga. Suci su donijeli osudu, kojom su ga osudili na smrt. Tri najbolja strijelca gradske policije ustrijelila su slona.

Društvo za zaštitu životinja protestiralo je proti tom postupku, jer da je barbarski i nečovječan.

Djeca, koja nijesu nikada vidjela kravu. Zoološki vrt u Washingtonu nabavio je lijepu kravu i smjestio je na najljepšem mjestu, da bi je djeca mogla vidjeti. U Washingtonu naime nijesu tamošnja gradska djeca nikada vidjela kravu. A moramo priznati, da imade i u našim gradovima veoma mnogo djece, koja još ni danas ne znaju, kako i na koji način daje krava mlijeko, koje im je najglavnija i najdraža hrana.

Kukavica u filmu. Jedno filmsko poduzeće u Londonu snimilo je film iz života kukavice. U njem je prikazano, kako kukavica podmeće drugim pticama u gnijezdo svoje jaje. Najprije si ona ogleđava iz daleka gnijezdo, u koje misli snesti jaje i čeka, dok iz njega odleti ptica. Nato doleti žurno u prazno gnijezdo, pograbi kljunom jedno od jaja, koja se nalaze u gnijezdu, snese brže bolje svoje jaje i odleti s ukradenim jajetom, koje poslije negdje na grani popije. Sve to ne traje niti pol minute.

Ptica kad se vrati opet u gnijezdo, redovito ne opazi, da joj je kukavica podmetnula svoje jaje.

Kad se mlada kukavica izleže ona je strašno proždrljiva i siromašna ju

ptica ne može dosta nahraniti. Bezobrazna je i nasilna, naglo raste i obično izbaci druge mlade iz gnijezda pa ostane sama. Kad joj narastu krila odleti iz gnijezda, i ne mari više za svoje hranitelje.

Nova vlada u Rumunjskoj. U Rumunjskoj je sastavljena nova vlada po uzoru talijanskog fašizma i njemačkog nacionalnog socijalizma. Prvi zaključci vlade upereni su protiv Židova. Čini se da će sada opet navali u Jugoslaviju i proganjani rumunjski Židovi, kao što su ovdje već našli utočište Židovi iz Mađarske i Njemačke.

U Zagrebu je dne 7. prosinca 1937. preminuo blagopokojni nadbiskup zagrebački i metropolita hrvatski, Dr. Ante Bauer. Bio je zaista velik i nesebičan rodoljub, koji je živio samo za svoj narod. Sav svoj imetak dao je za dobar odgoj mladeži, koja mu je osobito mnogo ležala na sreću, pa je osnovao s ogromnim žrtvama veliko dječjačko sjemenište, kakvog nema nigdje na Balkanu. Kad su talijanske vlasti nesmiljeno proganjale naš narod u Istri, on je jednom jakom i odlučnom poslanicom upozorio na tu nasilja čitav svijet. Slava mu!

ZDRAVLJE

Pelin.

Nalazimo ga skoro u svakom vrtu, a raste i uz putove, grabe i t. d. kao samonikla bilina. Pelin je u opće poznat kao dobar lijek od želudčanih bolesti. Ljudi ga oduvijek troše za jačanje želuca na razan način. Osobito se mnogo troši zgnječčen sa vinom, nu mnogi mu jedu i prijesno lišće u jutro na tašte, pa tvrde da im se želudac znatno ojača. Za pelin se uopće znade, da tjera iz želuca pokvarene plinove, podržaje i poboljšava želudačne sokove, podaje bolji tek i probavu, osobito ako se rabi kao priugotovljen lijek, t. j. kao čaj ili kao prašak. Pelin odstranjuje posvema neugodan dah, ako isti iz želuca dolazi. Tko boluje na jetrima, neka uzme na dan po

dva puta na nožnom šiljku pelinova praška ili u juhi ili u kojoj drugoj hrani, pa će naskoro opaziti, kako bolest na bolje kreće, te ne će dugo vremena trajati, da će mu se zdravlje posvema povratiti. Pelinov izvadak (sok) može se veoma dugo čuvati i kao veoma uspješan kućni lijek upotrebljavati. Putnici, kao i svi oni, koji moraju dugo hodati, a trpe na želudacnoj bolesti, ne bi smjeli nikada od kuće bez pelinova izvatka (ekstrakta). Ljekovita moć pelina dolazi poglavito otuda, što upravo izvanredno jača želudčani sok. — Taj se divni lijek broji među najbolje lijekove za želudac. Uzima se nekoliko tjedana svako jutro prije doručka i prije večere po 3—4 jeđaće žlice. Kao što je poznato od pelina priređuju vinogradari izvršno piće pod imenom pelinkovac (Wermuth).

Dr. P. B—ć

KLOK i JOŽIĆ

Jedna grupa nizozemskih učenjaka istraživala je unutrašnjost otoka Bornea, ali se borila s velikim poteškoćama, jer je veoma teškom mukom prodirala u džunglu.

— Čemu se toliko mučite, kad imate na raspolaganje sva moguća tehnička pomagala? — reče Jožić jednoga dana vođi ekspedicije. — Uzmite aeroplan, preletite džunglu uzduž i poprijeko, spustite se malo niže i točno ćete vidjeti, gdje je džungla neprohodna, a gdje nije, gdje imate u njoj čistina, gdje voda, gdje sela i naselja —

— Misao je zaista odlična — prizna vođa ekspedicije — no nije tako lako izvediva, kako vi to zamišljate, dragi moj mladi prijatelju. U ovoj zemlji vladaju u zraku drukčije atmosferske prilike, nego kod nas. Tlo je vulkansko, iz pojedinih kratera, koji još nijesu sasvim ugasnuli izlaze još uvijek neki plinovi, koji bi mogli biti katastrofalni za motore.

— Pa hajte, da pokušamo malo izletjeti ja i moj Klok, — reče Jožić.

— Pokušajte, ali na svoju vlastitu odgovornost, — prihvati vođa ekspedicije.

Tako je i bilo.

Jednoga se jutro Klok i Jožić uspinu na aeroplan, Jožić sjedne za volan, da pilotira, a Klok do njega da mu bude od pomoći. Motor zabruži, aeroplan se digno i oni zaplove nebu pod oblake — — —

Prekrasan pogled puče im pred očima. U jasnoj vedrini plavog i čistog neba, na kom nije bilo nigdje ni oblaka, odrazivali se vršci čunjastih planina, koje se izdizahu iz mora zelenila beskonačnih prašuma.

Poput orijaških gorostasa izdizahu se iz tog zelenog mora krošnje visokih stabala, koja dosizahu visinu od 40 do 100 metara. A sred tog divnog zelenila ljeskahu se tu i tamo ko srebrne zmijske potoci i rijeke, koje su presijecale šumu. Tu i tamo ukazala bi se po koja široka čistina, a na njoj ko neki crni krtičnjaci, oko kojih su miljile neke crne prikaze, poput mravi.

— Klok to su ljudi, divljaci, o kojima nikad svijet nije čuo da postoje — reče Jožić.

Nije pravo ni dorekao, kad li se u motoru začuje neko pucketanje, a malo zatim sukne plamen i dim.

— Gotovi smo! Klok skači! Otkopčaj padobran!

Tek što je to izrekao, aeroplan počne padati vrtoglavom brzinom.

Nije bilo druge, valjalo se spasavati padobranom, jer je motor prsnuo na komade i stropoštao se baš u jednu rijeku i to taman na nekakav pješćani prud usred vode.

Na svu sreću rezervoar benzina nije se zapalio inače bi oni bili za čas planuli i izgorjeli a ovako im je uspjelo da se pomoću padobrana živi spuste. I zaista! Nije prošlo ni četvrt sata, a oni se nadoše na zemlji i to upravo na onom istom otočiću, na koji je pao i njihov aeroplan. To je

bila njihova sreća, jer da su pali desetak koraka dalje, bili bi ih valovi mutne rijeke progutali.

Nijesu se pravo ni snašli, kad li Klok odjednom vrisne.

Sa svih strana stale su se iz vode dizati ogromne glave krokodila, koji su ih okružili, pokazujući svoje razjapljene čeljusti s oštrim zubima.

— No, još nam je samo to trebalo — reče Jožić. — Bit ćemo im ma- stan zalogaj. — To reče, pograbi revolver iza pojasa, opali jedan hitac, ali bez uspjeha.

Tane je jednoga od ogromnih krokodila samo okrnulo po ljuskama, malo ga raskrvarilo, ali ga nije ubilo. To ga je samo još više razbjesnilo. I zbilja svi su krokodili sada navalili i izmiljili iz vode na pijesak udaljeni od naših dvaju junaka samo nekoliko metara.

Najednom Klok kao da se nečega sjetio. Izvadi iz Jožićeva žepa škatulju šibica, zapali jednu šibicu i baci je u vodu. Voda plane i u vis liznu ogromni plameni jezici, koji zaokruže Kloka i Jožića.

Da ste sad vidjeli krokodile. Oprženi odmagliše glavom bez obzira i nestade ih, te se više ne pojaviše nigdje u blizini.

Što je to zapravo bilo i kako se je to mogla zapaliti voda? Vrlo lako. Klok je svojim finim njuhom i još bistrijim okom opazio, kako po površini vode pliva benzin, koji se je razlio iz rezervoara razbitog aeroplanskog motora. U jednom trenu sinula mu je spasonosna misao, na koju ni Jožić ne bi bio nikada došao. Znao je, koliko se sve životinje boje vatre, pa je zapalio benzin bacivši u vodu šibicu. Benzin je još neko vrijeme gorio, a onda izgorio i vatra se ugasila.

Oni su ostali neozlijeđeni nasred pješčanog otočića, opkoljeni mutnom žutom vodom sa svih strana.

— A što sad? — zamišljeno će Jožić.

Na to nije znao odgovoriti ni Jožić.

Vidjet ćemo, kako će dalje.

Lisica i zemljani lonac

Otišla baka na njivu da žanje žito i ponijela sobom lonac pun mlijeka. Kad je došla na njivu, sakrila je lonac ukraj njive u džbunju, da joj ga tko ne ukrade. Dok je baka žela žito, prikrade se loncu lisica, uvuče glavu u nj i popije mlijeko. Htjede zatim uteći, ali eto zla! Glave nije iz lonca mogla izvući. Klata glavom lijevo, klata desno, trči i tresi, ništa nije pomoglo. Glava se nije dala van. Izmučena govorila je lončiću: »Ajde lončiću, našalio si se, nek ti bude, pusti me sada, dragi mali lončiću, dosta je tog zabavljanja. Naigrao si se i sad bi mogao prestati.« — Ali lonac nije nikako htio da spadne. Razljutila se lija i povikala: »Čekaj, zloćo jedna, nisi se htio milom otkinuti, ja ću te utopiti!« Otrčala je na rijeku i počela utapljati lonac. Lonac je tonuo sve više, ali s njim i tetka lija, dok se zajedno nijesu utopili.

(Po ruskom: A. M.)

IGRA BROJEVA

Brojevima se dadu izvesti najneobičnije igre. Evo na pr. jedne:

$$12345679 \times 9 = 111111111$$

$$12345679 \times 18 = 222222222$$

$$12345679 \times 27 = 333333333$$

$$12345679 \times 36 = 444444444$$

$$12345679 \times 45 = 555555555$$

$$12345679 \times 54 = 666666666$$

$$12345679 \times 63 = 777777777$$

$$12345679 \times 72 = 888888888$$

$$12345679 \times 81 = 999999999$$

A sad evo jednog umnoška, koji je još zanimljiviji!

$$123456789 \times 8 = 98765432$$

*

Oko stola stoji dvanaest osoba. Prije nego će sjesti zamolila ih je gazdarica neka bi se pokušali porazmjestiti na onoliko načina, koliko im je moguće.

Međutim jao! Kad bi se oni pokušali razmjestiti na onoliko načina na koliko je to moguće, oni bi se premještavali godine i godine, jer imade ništa manje nego 479,001.600 načina kako bi se 12 gosti moglo rasporediti. Uzmemo li, da bi za svako premještavanje trebali pol minute, oni bi se premještavali bez prekida preko 450 godina.

ALFABETSKI LABIRINT

Labirint započinje slovom A: iz slova A nadi put do slova Z tako da nigdje ne predeš preko crne crte.

ODGOVORI

- 1) Krevet.
- 2) Noge od stola.
- 3) Proljeće.
- 4) Siroče bez roditelja.
- 5) Jaje.
- 6) Barometar.

Ciganin i majmun

Jedan dva, jedan dva!
Glete, glete majmuna,
kako ide na dvije noge,
kako čini zgrade mnoge,
kako svaki pos'o zna.
Jedan dva, jedan dva!

Majmun pleše hopa, cupa!
Ciganin u bubanj lupa.
A sad eno hitro skupa
idu, skaču, tupa tupa!
plešu, plešu obadva.
Jedan dva, jedan dva!

Svršio je ples i cika,
zapljeskala sva publika.
I dok pljesak još odzvanja,
majmunče se svima klanja.
Takav red je, to on zna.
Jedan dva, jedan dva!

»Kud hitite?... Molim samo
da majmunu nešto damo.
Nitko na tom bijelom svijetu
ne trudi se badava
pa ni majmun — to se zna.
Jedan dva, jedan dva!«

Kad ciganin to prozbori,
uz njega se majmun stvori,
sa glave mu klobuk strže
pa publici pride brže.
Takav red je, to on zna.
Jedan dva, jedan dva!

Naokolo klobuk stari
kruži, kaplju u nj dinari.
Zadovoljno cigo škilji,
raduje se milostinji.
Grli, ljubi majmuna.
Jedan dva, jedan dva!

Gabrijel Cvitan

ODGONETKE

Odgonetke iz broja 3

Župnik i prosjak. Prosjak je, došavši k prvom župniku, imao 1.75 dinara, kod drugog župnika 1.50, a kod trećeg 1 dinar.

Bijele i crne ovce. Bijele ovce popasu mnogo više trave nego crne zato, jer je bijelih ovaca mnogo više nego crnih.

Pitalica. Jedan se je putnik zvao Svaki i on je pojeo svoje pile i salatu. Prema tome su kobasice pojela ona dva druga putnika.

Ispravno su odgonetali: Josip Tomić, Petrinja; Emil Jurković, Srp. Moravice; Davor Rogutić, Kraljevica.

Odgonetke iz broja 4

POSJETNICA: Iz Leskovca.

KRIŽALJKA: Okomito: 1. rak — 2. pore — 3. raka — 4. vo — 5. li
6. karat — 8. puran — 9. tor — 11. mir — 13. ham —
17. akov — 18. anal — 21. im — 23. I. R. (Ivan Rendić)
— 25. dol —

Vodoravno: 2. par — 4. vokal — 6. kor — 7. kip — 9. ta —
10. Ema — 12. uh! — 14. Lora — 15. vrat — 16. Ra —
17. ara — 19. am — 20. tik — 22. Nin — 24. modar —
62. vol —

Ispravno riješili: Marko Mirosav, Daruvar; M. Pribić,
Tuzla; Nik. Ribarić, Sušak; Marin Maričić, Ston.

ZAGONETKE

Ispunjaljka
(Marko Miroslav, Daruvar)

I					grad u Srijemu
					sprava za tucanje sećera
					grad u Madžarskoj
					muško ime
					američka životinja
					rijeka u Sibiru
					poljska ptica
					roditelj
					žensko ime
					doziv na telefonu
					tvar koju izbacuje vulkan
					muško ime
					muslimanska svetinja u Meki
II					I—II Naš kipar

MAGIČNI KVADRAT
(Marijan Košević, Križevci)

	1	2	3	4	
1					1) žensko ime
2					2) rijeka u Rusiji
3					3) mjesto u Srijemu
4					4) mjera za papir

Okomito i vodoravno isto

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko. Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31. Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeva ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26. Za tiskaru odgovara: Ivan Bujanović, Zagreb, Radićeva ul. 26. I. kat.

Vi trebate kaljače!

①
TREBATE KALJAČE DA SE
NE PREHLADITE

②
TREBATE KALJAČE
DA SAČUVATE VAŠE
ZDRAVLJE

③
TREBATE KALJAČE
DA SAČUVATE VAŠU
OBUĆU

④
TREBATE KALJAČE DA
NE NANOSITE U SVOJ
DOM BLATO I SNIJEG

⑤
TREBATE KALJAČE ZATO
ŠTO ŠTEDITE NOVAC
A UŠTEDIĆETE GA
KAD KUPITE KALJAČE
KOD NAS

Bata

19.-

38152-651

Najbolji prijatelji školske djece za kišne i vlažne dane, jesu naše kaljače, koje ne propuštaju vodu ni vlagu. Za male pare sačuvat će Vaši mališani svoje dragocijeno zdravlje.

Vel. 31 do 34 Din 25.—,
vel. 35 do 38 Din 29.—.

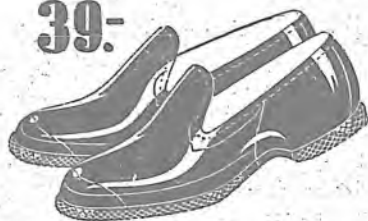
35

78155-651

Ženske gumene kaljače sa poluvisokom petom, sa pojačanim špicovima i rubom, sačuvat će Vašu obuću od vlage i blata, u snježnim zimskim danima.

39.-

90157-660

Elegantne i jake muške kaljače sa specijalnim pojačanim djonom. Čuvaju Vaše cipele od vlage a kuću od blata.

45.-

78655-658

Posljednja novost. — Elegantna ženska kaljača. — Gornji dio izradjen od lakog elastičnog materijala, te zbog toga neobično udobna pri hoduu.